

Ministerie van VWS
t.a.v. staatssecretaris de heer M. van Ooijen
Postbus 20350
2500 EJ Den Haag

Datum

Utrecht, 19 juli 2023

Onderwerp

Adequate financiering sociaal werk

Ons kenmerk

23.031

Contactpersoon

Lex Staal (staal@sociaalwerk.nl)

Geachte heer Van Ooijen,

Met grote urgentie schrijf ik u over het aanhoudende probleem van adequate financiering van sociaal werk. Al jaren staat de bekostiging in onze sector onder druk. Nu de loonkosten door de recent toegekende cao-verhogingen sterk stijgen, wordt dit vraagstuk nog urgenter. Juist in een tijd dat de verwachtingen van sociaal werk en het sociaal domein in alle beleidsplannen zo hooggespannen zijn.

De aanhoudende bezuinigingen van de afgelopen jaren hebben geleid tot minder budget en personeel in het sociaal werk, met als gevolg een toename van werkdruk, ziekteverzuim en uitstroom. Het recente cao-akkoord Sociaal Werk omvat een structurele salarisstijging (zie bijlage). Die is dik verdiend en ook hard nodig: voor onze medewerkers om de hoge inflatie het hoofd te kunnen bieden, en ook voor ons als sector om in arbeidsvoorwaarden aantrekkelijk te blijven. Anderzijds zal hierdoor de financiële druk voor sociaalwerkorganisaties nog verder toenemen.

Ondanks de bereidwilligheid die wij ervaren in de gesprekken met de VNG, blijkt de lokale doorvertaling van de OVA-methodiek in het sociaal domein, en daarmee reële indexering van de tarieven van sociaalwerkorganisaties, allesbehalve vanzelfsprekend. We ontvangen zorgwekkende signalen uit het veld over de toepassing van de indexering, inclusief de arbeidsmarkttoeslag. Uit onderzoek blijkt dat de 1,13 procent extra loonruimte voor middeninkomens, per 1 januari 2022 toegekend, door maar liefst veertig procent van de gemeenten nog steeds niet is doorgevoerd in de reguliere tarieven (zie bijlage). Dit terwijl deze middenlooncompensatie is gebaseerd op een SER-advies, motie Tweede Kamer, een Kabinetbesluit én een bestuurlijke afspraak van de VNG met (zorg)koepels. Dit geeft helaas weinig vertrouwen in een breed toegepaste indexering van de stijgende loonkosten.

Als die indexering uitblijft, heeft dit grote gevolgen. Veel van onze leden geven aan dan geen alternatief te zien dan te snijden in het personeelsbestand. Hiermee komt ook de continuïteit van sociaal werk in wijken en buurten in het geding, juist in een tijd dat steeds meer bewoners in kwetsbare posities een beroep op ons doen. En juist nu er in de diverse akkoorden en programma's zoveel wordt verwacht van het sociaal domein. Zoals in de uitwerking van IZA, WOZO en GALA, het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid en de Aanpak geldzorgen, armoede en schulden. We pakken die handschoen graag op, maar dit kan alleen bij een reële bekostiging van het sociaal werk, die gelijke tred houdt met de kostenontwikkeling bij aanbieders.

De landelijke akkoorden vragen veel van gemeenten en hun partners in het sociaal domein. Beleidsmatig is er veel mogelijk. Maar de basale financiering van het sociaal werk is in veel gemeenten al ontoereikend om hieraan vanuit het sociaal werk goed invulling te kunnen geven. Daarom doe ik een dringend beroep op u, ook al bent u demissionair, om met gemeenten in overleg te gaan. Zodat een essentiële voorwaarde voor de benodigde transitie, namelijk voldoende beschikbaarheid van mensen en middelen in het sociaal werk, niet in het gedrang komt.

Ik hoop van harte dat u de urgentie van deze kwestie onderkent en spoedig actie onderneemt. Ik kijk uit naar uw reactie.

Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Lex Staal', with a horizontal line underneath.

Lex Staal
directeur-bestuurder

BIJLAGE

Salarisverhogingen in het cao-akkoord Sociaal Werk

Het gaat om driemaal een structurele salarisstijging:

- op 1 juli 2023 van 7,0%
- op 1 januari 2024 van 4,0%
- op 1 juli 2024 van 4,0%

Zie voor meer informatie het [cao-akkoord Sociaal Werk](#).

Signalen uit het veld over toepassing van de indexatie, waaronder de arbeidsmarkttoeslag

In de Cao Sociaal Werk is een arbeidsmarkttoeslag van 1,13 procent vanaf 1 januari 2022 opgenomen voor werknemers in het primair proces in de schalen 4 t/m 9. Er is een afspraak gemaakt dat gemeenten deze middelen uitkeren via de looncomponent van de Wmo (Wet maatschappelijke ondersteuning) en de Jeugdwet. Voorjaar 2023 hield platform [Sociaal Werk werkt!](#) een online arbeidsmarktpeiling onder sociaalwerkorganisaties (N=79). Hierin is ook gevraagd naar de arbeidsmarkttoeslag (middenloon).

Van de organisaties geeft 28 procent aan de arbeidsmarkttoeslag voor middeninkomens te ontvangen. Nog eens 15 procent geeft aan deze gedeeltelijk te ontvangen. 41 procent ontvangt de toeslag niet en 16 procent weet niet of de organisatie de toeslag ontvangt.

Van de organisaties die aangeven de toeslag gedeeltelijk te ontvangen, geeft 67 procent aan dat niet elke gemeente de middelen beschikbaar wil stellen. Nog eens 33 procent geeft aan dat de organisatie naast Wmo en jeugdwet ook financiering ontvangt uit andere bronnen. Verder geeft 25 procent aan dat men deze wel ontvangt, maar niet vanaf begin 2022. Nog eens 25 procent geeft een ander (open) antwoord, waaronder "gemeenten korten op budget, waardoor de toeslag wegvalt".

Van de organisaties die aangeven dat ze de toeslag niet ontvangen (N=32) geeft 44 procent aan dat ze wel door gemeenten worden gefinancierd, maar niet vanuit de Wmo of Jeugdwet. 31 procent geeft een ander (open) antwoord, waaronder "gemeente doet nog juridisch onderzoek". Nog eens 19 procent geeft aan dat geen van de gemeente(n) waarvoor zij werken de arbeidsmarkttoeslag heeft verwerkt in de looncomponent.

Sociaal Werk Nederland krijgt signalen van haar leden dat gemeenteraden wel worden betrokken bij de vaststelling van een nieuw tarief, maar over het algemeen niet bij de totstandkoming ervan. Wij hebben sterk de indruk dat gemeenteraden niet op de hoogte zijn dat de 1,13% middenlooncompensatie is gebaseerd op een SER-advies, motie Tweede Kamer, kabinetsbesluit en een bestuurlijke afspraak van de VNG met (zorg)koepels. Sociaal werk heeft in vergelijking met andere (Wmo en jeugdhulp) branches de meeste middenloners.

Bij de gemeenten die de 1,13% compensatie niet hebben verdisconteerd in tarieven (waarbij de werkgever wel de verplichting tot salarisverhoging heeft op grond van cao-afspraken), loopt het compensatietekort cumulatief op. Het gaat immers om een structurele middenlooncompensatie.

Uit de evaluatie van de AMvB reële prijs blijkt ook dat het kostprijsselement 'indexatie van loon' uit de AMvB minder vaak door gemeenten wordt meegenomen bij de totstandkoming van het uiteindelijke tarief. Aanbieders ervaren dit als een belangrijk knelpunt, zo vermeldt de evaluatie. Indien de gemeenten de indexering volledig hadden toegepast vanaf 2015, dan zou in 2019 de omzet per fte 99.232 euro moeten bedragen. In werkelijkheid bedraagt de gerealiseerde omzet per fte in 2019 91.013 euro. Een verschil van 8.219 euro ofwel 9 procent (t.o.v. 91.013 euro).

De feiten nog eens op een rij

Uit een voorlichtingsbijeenkomst (20 oktober 2022) met aanbieders en gemeenten over de 1,13% bleken er twijfels bij gemeenten over de mate waarin de macro-compensatiemiddelen voor individuele gemeenten toereikend zijn. Sociaal Werk Nederland is van mening – en heeft dit ook kenbaar gemaakt – dat dit een gespreksonderwerp is tussen gemeenten (VNG) en het Rijk en uitdrukkelijk niet tussen individuele gemeente en de sociaalwerkaanbieder.

Individuele gemeenten hebben – voor zover bekend - via de VNG niet bij het Rijk aan de bel getrokken met onderbouwde informatie over de ontoereikendheid van de macro-compensatiemiddelen.

Voor de maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp in het Gemeentefonds van circa 10,4 miljard euro zijn ook de middelen voor de brede, veelal collectief georganiseerde welzijnstaken meegenomen bij de berekening van de macro-compensatiemiddelen.

De structurele arbeidsmarkttoeslag (extra salaris) maakt deel uit van de cao-afspraken.

Sociaalwerkorganisaties zijn verplicht om deze afspraken te volgen en deze toeslag uit te betalen. Alle landelijke partijen (en inmiddels vrijwel alle gemeenten) gaan er vanuit dat gemeenten ook van hun aanbieder verwachten dat ze zich gedragen als een goed werkgever en zij daarmee de aanbieder ook in staat stellen de arbeidsmarkttoeslag te financieren.

Indien de 1,13 procent niet in de tarieven wordt verwerkt, dan kan de aanbieder niet meer doen: de dienstverlening kan immers niet met terugwerkende kracht worden aangepast. Dit betekent dat de aanbieder de extra salarisuitgaven zal moeten financieren vanuit het eigen vermogen. Uitblijven van of vertraging in compensatie door gemeenten betekent dan niet alleen dat het jaar 2022 voor rekening komt van de aanbieder, maar dat de grondslag voor de tarieven in de jaren daarna steeds verkeerd is en dit nadelige effect blijft na-ijlen.